

SLOVENSKA. — PREVODI.

Pavel Bourget: **Razporoka**. (V slovensčino prevel A. Kalan. I. zvezek „Leposlovne knjižnice“. Založila „Katoliška Bukvarna“. Ljubljana, novembra 1906.) I. zvezek „Leposlovne knjižnice“ prinaša prevod znamenitega romana francoskega pisatelja, člana francoske akademije znanosti, Pavla Bourgeta „Un divorce“. (1905.) Predno ocenimo delo samo, obrazložimo celo literarno delovanje Bourgeta, ki je eden izmed najslavnejših modernih pisateljev Francoske. Bourget je prvi, ki je začel boj proti Zolinemu naturalizmu in je njegov vpliv tudi strl. Že leta 1873. je Bourget, star komaj 21 let, obsodil Zolino literarno delovanje. Proglasil je v oni dōbi, ko je Zola še neomejeno vladal, načelo, da naj roman goji ljubezen do „boljšega življenja“, opisuje „lepe značaje“ in povzdiguje ona čuvstva, ki v nas „okrepijo moč in veličastvo idej“. Zolá je tedaj ravno izdal svojo „naravno in socialno zgodovino“ neke rod-bine iz dōbe drugega cesarstva, „La fortune de Rougon“, „La curée“ in l. 1873. „Le ventre de Paris“. Bourget je ta dela ostro obsodil. „Priznana resnica je“, piše, „da slog in manira odkrijeta svojstva in najglobljo naravo duhá; iz tega stališča se nam Zolá razodeva kot človek, za katerega notranji svet ne obstoji . . . Smili se nam francoski jezik, ki ga je Zolá tako strašno pokvaril, tisti jezik, o katerem je dejal neki pisatelj, da že samó njegov izgovor zapušča na ustnicah žená smehljaj . . . Junaki Zolinih romanov se delé zgolj v dva razreda: eni, Saccard, Renée, Maxime, so podli, pohotni in lakomni, drugi, Silvère in Florent, bolni otroci. ki kakor v sanjah pohajkujejo okoli ter se topé vsled

krivih idej v ginjenosti . . . Pri Zoli opazujemo manijo, vriniti naravoslovje v umetnost s tem, da mesto moralnega razmotrivanja uporablja fizijološke probleme. To je umetnost, ki ji ni mar za lastno dostojanstvo, kajti kraljestvo ču-
stev, kjer vlada umetnost, bo vedno nedostopno naravoslovnemu raziskavanju, ki ne more nikdar razkrojiti bogate duše.“

To je bil prvi nastop Bourgeta. Bourget je bil rojen l. 1842. v Amiensu in takrat, ko je nastopil proti Zoli, je bil licenciat leposlovja na pariški Sorboni. Pisal je izpočetka razen par pesmi večinoma le literarne kritike, kjer mu je bil vzor Taine. Že takrat se je poglobil v psihološke študije, ki so mu pozneje pripomogle do tega, da so ga imenovali najboljšega psihologa med modernimi pisatelji. In res — Bourget je opisal žensko dušo takó, kot morda nihče pred njim. Njegovo svetovno naziranje se je tedaj naslanjalo na Taina. Bil je pristaš neke evolucijske teorije, ki opazuje človeške strasti počenši od neznatnih kali do tiste točke, kjer strasti prikipé do viška in izzovejo konflikte med posameznikom in družbo. Iz tega je nekako empiriško izvajal stalne za-

Pavel Bourget.

kone ter neko pozitivistiško moralo, ne da bi zašel v naturalizem, ki mu je bil do dna duše zopr. Medtem je bil Zolá izdal „Germinala“, „Ubijalca“, „Nano“ in „Njih ekscelenco Ev-gena Rougona“. Zolá je bil na vrhuncu svoje slave. Bourget pa je sklenil sistematično izpodkopati njegov vpliv in vsako leto, kadar je izdal Zolá kak naturalistiški roman, ki je opisoval posebno življenje nižjih slojev, je Bourget izdal psihološki roman iz višjih krogov. Bourget je v njih opisoval ljubezen v vseh njenih nijansah. Tako so nastali od l. 1884. do 1889. romani: „Irréparable“, „Cruelle